

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

січень 2019

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

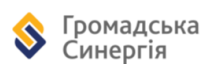
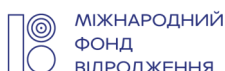
Шановні друзі! Пропонуємо вашій увазі випуск «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за січень 2019 року.

У січні вперше розпочалося шестимісячне [головування Румунії в Раді ЄС](#), зусилля якої будуть зосереджені на подальшій імплементації Паризької угоди, сталому розвитку, біорізноманітті та управлінні водними ресурсами. У зв'язку з ротацією головування в Раді ЄС [громадськість оцінила діяльність](#) Австрії за попередній період та окреслила для Румунії можливості у просуванні екологічних реформ під час її каденції.

Питання сталого розвитку і надалі залишаються у центрі уваги інституцій ЄС. Європейська Комісія презентувала аналітичну доповідь про [сталу Європу до 2030 року](#), запропонувавши для обговорення три сценарії можливого розвитку. Продовжувалася діяльність і на законодавчому полі, розглядалися питання про заборону в ЄС використання [навмисно доданого мікропластику](#), можливість [використання очищених стічних вод](#) для сільськогосподарського зрошення. Опубліковано дослідження щодо [забруднення вод хімічними речовинами](#) в Європі, оновлені статистичні дані про [утворення побутового сміття в ЄС](#). За результатами діяльності стосовно недотримання державами-членами екологічного законодавства ЄС Європейська Комісія подала дві справи Іспанії до [Європейського Суду Справедливості](#).

1 січня вступила в дію [поправка](#) Кігалі до Монреальського протоколу, яка передбачила зобов'язання (у т. ч. і ЄС) стосовно зменшення виробництва та споживання гідрофторвуглеців. Опубліковано оновлені дані про [Резерв нових учасників](#), другий звіт про [вплив авіації на довкілля та клімат](#). Кліматичні питання були предметом розгляду при обговоренні програмних документів – [Регіональної політики ЄС](#) на 2021-2027 рр. та [майбутньої інвестиційної програми ЄС](#) на 2021-2027 рр.

У рубриці «Кращі екологічні практики» знайомимо читачів з проектом, що реалізовувався у Бельгії для [відтворення оселищ у долині р. Мала Нете](#).

ДОВКІЛЛЯ

ЕКОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ГОЛОВУВАННЯ РУМУНІЇ В РАДІ ЄС

#Рада ЄС, #Довкілля, #ЕкологічніОрієнтириПолітики

У січні вперше розпочалося шестимісячне головування Румунії в Раді ЄС.* [Програма](#) її головування сфокусована на чотирьох пріоритетах – зближення Європи, безпечна Європа, Європа як сильний глобальний гравець та спільні цінності Європи.

В екологічній сфері зусилля будуть зосереджені на:

- імплементації Паризької угоди – як шляху до економічного зростання з низьким вуглецевим забрудненням. Законодавча діяльність у цьому напрямі передбачає завершення переговорів щодо встановлення стандартів викидів CO₂ для нових великовантажних автомобілів, подальшого просування переговорів стосовно законодавчої ініціативи з моніторингу викидів CO₂ у морському секторі;
- сталому розвитку – впровадженні Порядку денного про сталий розвиток до 2030 року та посиленні екологічного виміру у сталому розвитку. Увага у цьому напрямі приділятиметься зусиллям на міжнародному рівні щодо інноваційного вирішення екологічних викликів та сталого споживання і виробництва, сталого управління хімічними речовинами та впровадженні заходів боротьби з опустелюванням;
- біорізноманіттю – викликах та можливостях після 2020 р. як на міжнародному рівні, так і на рівні ЄС. Передбачається посилення переговорів щодо програми LIFE, зокрема й у контексті багаторічного фінансового механізму, проведенні міністерських переговорів щодо плану дій з біорізноманіття після 2020 року;
- управлінні водними ресурсами – проблемах повторного використання водних ресурсів, якості питної води та забруднення водних ресурсів і морського середовища пластиком.

Окрім того, увага приділятиметься питанням адаптації лісового сектору до змін клімату та зупиненні деградації земель.

* Головування в Раді ЄС здійснює кожна держава-член ЄС, ротування відбувається кожні шість місяців. Проте головування реалізується групами, в які входять три держави. Такий тріо-механізм введений Лісабонським договором у 2009 році. Він дозволяє впроваджувати довгострокові цілі та загальний порядок денний діяльності Ради ЄС, які визначені у спеціальній програмі, ухваленій на вісімнадцять місяців. На основі цієї програми кожна з трьох держав розробляє власну програму головування протягом шестимісячного періоду.

Теперішній тріо-механізм передбачає головування Румунії (січень-червень 2019 р.), Фінляндії (липень-грудень 2019 р.) та Хорватії (січень-червень 2020 р.). З 1 січня 2019 року вступила в дію [програма](#) діяльності Ради ЄС під головуванням цих країн.

Джерело: [Рада ЄС](#), [Європейський Парламент](#)

ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ГОЛОВУВАННЯ В РАДІ ЄС ОЧИМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ

#Рада ЄС, #Довкілля, #ЕкологічніОрієнтириПолітики, #Громадськість

Уже традиційно дві мережі громадських організацій – Європейське екологічне бюро та Моря під загрозою – у зв'язку з ротацією головування в Раді ЄС проводять оцінювання

виконання попередньою головною державою своїх екологічних зобов'язань та виступають з пропозиціями у сфері довкілля для теперішньої держави-очільниці Ради ЄС. Таке [оцінювання](#) було проведено щодо попереднього головування Австрії та напрацьовано [меморандум](#) для теперішнього головування Румунією щодо викликів та можливостей в екологічній сфері.

Результати оцінювання головування Австрії підтвердили її значні зусилля щодо заборони та обмеження використання одноразових пластикових виробів, попередження та зменшення забруднення пластиком морського середовища, а також вжиття заходів з адаптації до зміни клімату. Водночас нею не досягнені достатні результати щодо зупинення забруднення водних ресурсів та негативного впливу на довкілля сільськогосподарського сектору.

Окреслюючи виклики та можливості у впровадженні екологічних реформ у наступні шість місяців, громадськість звертає увагу уряду Румунії на необхідність просування зеленої та більш сталої Європи шляхом: подальшого досягнення амбіційних цілей кліматичних зобов'язань ЄС, зокрема щодо зменшення потепління на 1,5°, зупинення втрати біорізноманіття, зменшення забруднення атмосферного повітря задля захисту здоров'я людей та довкілля, забезпечення європейців чистою питною водою у достатній кількості, захист населення від небезпечних хімічних речовин, посилення верховенства демократії, права й екологічного правосуддя тощо.

Джерело: [Європейське екологічне бюро](#), [Європейське екологічне бюро](#)

«Сталий розвиток розпочинається і завершується людьми. Це про створення нашої економіки і суспільства сталими і процвітаючими одночасно. Ми робимо це, тож ми можемо підтримати наш життєвий шлях і оновити добробут наших дітей і онуків, в якому досягається рівність, здорове природне довкілля та процвітаюча, зелена та інклюзивна економіка. Нашим завданням є, не більше і не менше, захистити нашу планету для всіх людей. Європа може і повинна очолити цей шлях.»

Франс Тіммерманс, Перший Віце-Президент Європейської Комісії.
Прес-реліз Європейської Комісії

У НАПРЯМКУ ДО СТАЛОЇ ЄВРОПИ ДО 2030 РОКУ

#СталийРозвиток, #АналітичнаДоповідь

30 січня Європейська Комісія презентувала [аналітичну доповідь](#) про сталу Європу до 2030 року. Документ ґрунтується на базисних напрямках до сталого переходу, які включають рух від лінійної до циркулярної економіки, виправлення дисбалансу в продовольчій системі, енергетиці та мобільності. Він звертає увагу також на горизонтальні умови, які зміцнюють перехід до сталого розвитку, включаючи освіту, науку, технології, дослідження, інновації та цифрові технології; фінансування, ціноутворення, оподаткування та конкурентність; відповідальний бізнес, соціальну корпоративну відповідальність та нові бізнес-моделі; відкриту та засновану на правилах торгівлю; управління та послідовну політику на усіх рівнях.

Документ пропонує три сценарії, які стимулюють дискусію стосовно досягнення цілей сталого розвитку в ЄС. Ними є:

- всеохоплююча стратегія ЄС з цілей сталого розвитку, яка містить керівні настанови щодо дій ЄС та його держав-членів,
- продовження Європейською Комісією активного просування цілей сталого розвитку в усі відповідні політики ЄС, не наполягаючи на діях держав-членів,
- посилення фокусу на зовнішніх діях у той же час, консолідуючи існуючі амбіції зі сталого розвитку на рівні ЄС.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗАБОРОНИ В ЄС ВИКОРИСТАННЯ НАВМИСНО ДОДАНОГО МІКРОПЛАСТИКУ

#Мікропластик, #Заборона

Європейське хімічне агентство направило на розгляд [пропозицію](#) щодо заборони в ЄС використання навмисно доданого мікропластику. Заборона стосуватиметься продукції, з якої він невідворотно вивільнюється у довкілля. Пропонується широке визначення мікропластику, яке охоплює малі, як правило мікроскопічні (менше 5 мм), синтетичні полімерні частки, що не піддаються біологічному розкладу.

Пропозиція щодо введення заборони мікропластику охоплює широке коло користувачів споживчих та професійних товарів у різних секторах. Вона стосуватиметься косметичної продукції, миючих засобів та засобів догляду за домівкою, лакофарбових матеріалів, будівельних матеріалів та медичної продукції, різної продукції, що використовується в сільському господарстві, садівництві, у нафтовому та газовому секторах.

Одночасно агентство опублікувало свої пропозиції щодо заборони використання [формальдегіду](#) та [силоксанів D4, D5, D6](#).

Джерело: [Європейське хімічне агентство](#)

ВИКОРИСТАННЯ ОЧИЩЕНИХ СТИЧНИХ ВОД ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗРОШУВАННЯ: МОЖЛИВІ ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА

#Вода, #ПовторнеВикористання, #СільськеГосподарство

22 січня Комітет з питань довкілля, охорони здоров'я та продовольчої безпеки Європейського Парламенту підтримав необхідність використання очищених стічних вод для сільськогосподарського зрошування. Пропонується дозволити використання очищених стічних вод для зрошування продовольчих та непродовольчих сільськогосподарських культур, визначивши мінімальні стандарти якості очищених стічних вод, які в подальшому можуть використовуватися для сільськогосподарського зрошування, обов'язки власників у процесі виробництва, розподілу та зберігання, у тому числі проведенні заходів з оцінки ризиків.

Європейській Комісії пропонується оцінити можливість використання очищених стічних вод для інших цілей. Водночас члени Комітету зазначили, що держави-члени і зараз можуть дозволити використання очищених стічних вод для інших цілей, таких як промислове використання, використання для естетичних чи екологічних цілей, але за умови забезпечення захисту здоров'я людей, довкілля та тварин.

Джерело: [Європейський Парламент](#)

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ЗАБРУДНЕННЯ ВОД ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ В ЄВРОПІ

#Дослідження, #Звіт, #ВодніРесурси, #ХімічніРечовини

У січні 2019 року Європейське агентство з навколишнього середовища опублікувало [звіт](#) «Хімічні речовини в європейських водах». Згідно зі звітом досягнуто успішних результатів у попередженні та зменшенні негативного впливу на водні ресурси більшості небезпечних хімічних речовин. Проте залишилися виклики щодо ефективного поводження зі ртуттю та бромованими вогнестійкими добавками, а також шкідливими хімічними речовинами, що не пріоритизовані для проведення моніторингу, передбаченого Рамковою водною директивою ЄС.

Одним з ключових висновків звіту є необхідність звернення уваги на небезпеку хімічних речовин, концентрація яких поодиноці хоча і є малою, але в сукупності вони утворюють сукупність, що забруднює річки, озера та інші джерела поверхневих вод.

Сьогодні ми відчуваємо нестачу причинного зв'язку між хімічним станом та екологічним станом поверхневих водних об'єктів. У цьому полягає різниця з реальною ситуацією, де організми проживають у забруднених водах, що ймовірно спричинено багатоскладовим тиском. Удосконалення нашого розуміння того, як суміш хімічних речовин негативно впливає на організми, може бути використано для удосконалення нашого розуміння взаємозв'язку між екологічним станом і хімічним станом.

З Висновків Звіту «Хімічні речовини в європейських водах»

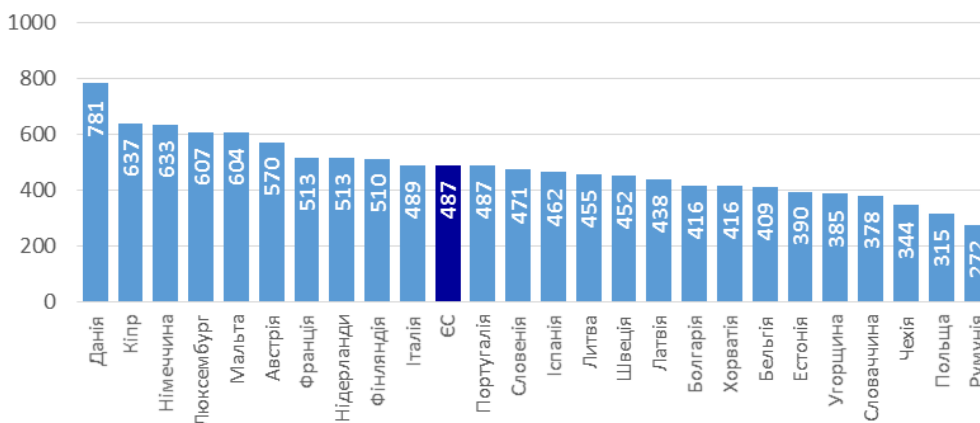
Джерело: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ЄВРОСТАТ ОНОВИВ ДАНІ ПРО УТВОРЕННЯ ПОБУТОВОГО СМІТТЯ В ЄС

#ПобутовеСміття, #СтатистичніДані

У січні Євростат опублікував оновлені [дані](#) стосовно утворення побутового сміття в ЄС та державах-членах за період 1997-2017 роки. У 2017 році на одну людину утворено 477 кг побутових відходів, проте у 2014 році ця цифра була меншою і становила 478 кг/

Утворення побутових відходів в країнах ЄС, 2017
(кг на особу)

! Дані щодо Ірландії, Греції та Великобританії за 2017 рік відсутні
Джерело: ec.europa.eu/eurostat

людину. Починаючи з 2014 року, спостерігається поступове зростання утворення побутового сміття в ЄС.

Ситуація з утворення побутових відходів у державах-членах ЄС є різною. Найбільше сміття утворено в Данії (781 кг/людину), Кіпрі (637 кг/людину), Німеччині (633 кг/людину), Люксембурзі (607 кг/людину) та Мальті (604 кг/людину), а найменше – в Румунії (272 кг/людину), Польщі (315 кг/людину) та Чехії (344 кг/людину).

Дані вказують і на використання різних методів поводження з побутовими відходами. Так, в загальному по ЄС у 2017 році 30% відходів перероблено, 17% компостовано, 28% спалено і 24% захоронено.

Джерело: [Євростат](#)

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ ПОДАЛА СПРАВИ ПРО НЕВИКОНАННЯ ІСПАНІЄЮ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

#ЄвропейськийСудПравосуддя, #ВодноболотніУгіддя, #Затоплення

У січні Європейська Комісія звернулася до Європейського Суду Правосуддя стосовно невиконання Іспанією низки вимог екологічного законодавства ЄС, а саме щодо:

- невжиття адекватних заходів із захисту підземних вод на водно-болотних угіддях Доньяна, а також заходів щодо запобігання погіршенню стану оселищ, які розташовані на цих угіддях;
- невідповідності заходів із запобігання затопленню, зокрема в частині необхідності прийняття, опублікування та подання планів управління ризиками затоплення для семи річкових басейнових управлінь на Канарських островах.

Джерело: [Європейська Комісія](#), [Європейська Комісія](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ

СТАРТУВАЛО ПОСТУПОВЕ СКОРОЧЕННЯ ГФВ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

#КігаліПоправка, #Гідрофторвуглець, #Скорочення

1 січня вступила в дію поправка Кігалі до Монреальського протоколу, згідно з якою розвинуті країни та країни, що розвиваються, зобов'язалися зменшити виробництво та споживання гідрофторвуглеців (ГФВ), шкідливих антропогенних парникових газів. ЄС уже зробив багатообіцяючий початок. У 2017 році споживання ГФВ було на 12% нижче первинного порогу, визначено згідно з поправкою Кігалі.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ ОПУБЛІКУВАЛА ОСТАННІ ДАНІ ПРО РЕЗЕРВ НОВИХ УЧАСНИКІВ

#ЗмінаКлімату, #РезервНовихУчасників

15 січня Європейська Комісія опублікувала оновлені [дані](#) про розміщення дозволів від Резерву нових учасників на 2013-2020 роки. Наступне оновлення очікується у липні 2019 року.

У третій торговий період Європейської системи торгівлі викидами нові установки (електростанції та промислові підприємства) і ті, що розширили свою виробничу потужність, мають право на безоплатний розподіл від Резерву нових учасників.

Резерв містить 480,2 млн дозволів, на весь третій торговий період зарезервовано 161,2 млн дозволів для 834 установок. На 2019 рік для нових установок розміщено 12,8 млн дозволів, а для установок, які суттєво розширили свою виробничу потужність, – 31,4 млн дозволів.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ПИТАННЯ КЛІМАТУ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄС НА 2021-2027

#ЗмінаКлімату, #Фінансування, #РегіональнийРозвиток

22 січня Комітет із регіонального розвитку Європейського Парламенту прийняв, так званий, Регламент про загальні положення (Common Provisions Regulation), який встановлює умови та принципи управління у сфері фінансування Регіональної політики ЄС на 2021-2027 роки.

У документі Комітет вдосконалив пропозиції Європейської Комісії, оскільки ввів нові положення стосовно фінансування кліматичних заходів, спрямованих на покращення регіонального розвитку. Зокрема: обмежив фінансування викопного палива у майбутній Регіональній політиці ЄС, визначив першочерговість принципу енергоефективності, пріоритетності зменшення викидів та безвуглецевого розвитку у світлі енергетичних і кліматичних завдань ЄС до 2030 р. Документ підтримав необхідність соціально-справедливого переходу до енергопостачання та посилення участі громадськості у пла-

нуванні та впровадженні фінансування в ЄС.

Джерело: [Європейська кліматична мережа](#)

КЛІМАТИЧНІ ПИТАННЯ У МАЙБУТНІЙ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПРОГРАМІ ЄС

#ЗмінаКлімату, #Програма, #Інвестиції

16 січня Європейський Парламент схвалив свою позицію щодо нової інвестиційної програми ЄС на 2021-2027 роки, яка замінить існуючий інструмент – Європейський фонд стратегічних досліджень. Парламент передбачив зростання бюджетних гарантій ЄС до 40,8 млрд євро та додаткових інвестицій до 698 млрд євро, у той час як Європейська Комісія пропонувала відповідно 38 та 650 млрд євро.

Нова програма містить положення, присвячені покращенню охорони клімату. Пропонується щонайменше 40% усього фінансового пакету інвестиційної програми спрямовувати на кліматично орієнтовані проекти. Водночас громадськість висловила занепокоєння щодо окремих положень майбутньої програми. Вона вважає такими, що не відповідають цілям Паризької угоди, положення, які дозволяють державні інвестиції у вичерпне паливо.

Джерело: [Європейський Парламент](#), [Європейська кліматична мережа](#)

ВПЛИВ АВІАЦІЇ НА ДОВКІЛЛЯ ТА КЛІМАТ ПРОДОВЖУЄ ЗРОСТАТИ

#Звіт, #Клімат, #Довкілля, #Авіація

У січні 2019 року Європейське агентство з навколишнього середовища, Європейська агенція з безпеки авіації та ЄВРОКОНТРОЛЬ (Європейська організація з безпеки аеронавігації) оприлюднили другий [звіт](#), в якому подана оновлена інформація щодо виконання авіаційним сектором екологічних зобов'язань та його впливу на довкілля в Європі.

Згідно зі звітом авіаційний сектор все більше створює економічних вигод, стимулює інновації та покращує зв'язок всередині ЄС. Однак, одним з ключових висновків дослідження є те, що його економічне зростання (у т. ч. впровадження покращених технологій, ефективних заходів та засобів) не зменшує вплив на довкілля та здоров'я людей, навпаки – за останні роки зріс негативний вплив авіаційного сектору на клімат, збільшилося шумове забруднення та забруднення атмосферного повітря.

Потрібно визнати, що внесок авіаційної діяльності у зміну клімату, вплив на шум та якість повітря зростає, таким чином впливає і на здоров'я та якість життя європейських громадян.

Резюме. Другий Європейський звіт про вплив авіації на довкілля

Джерело: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

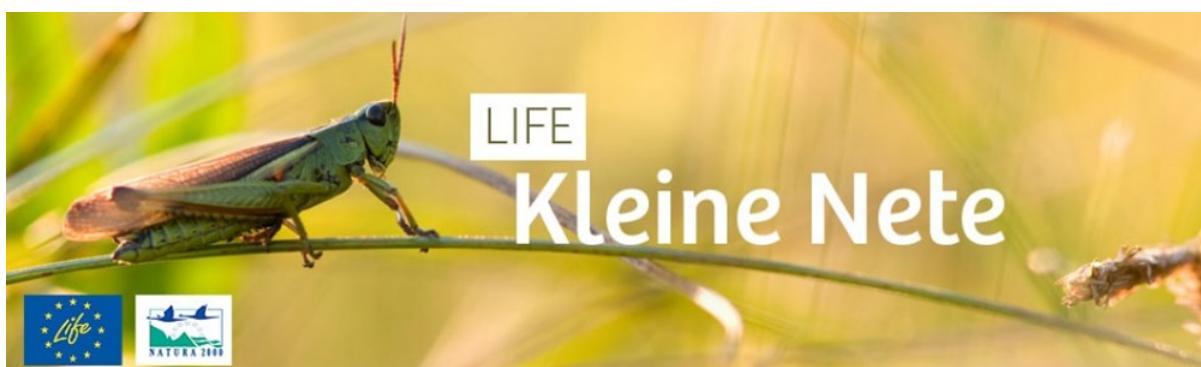

КРАЦІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРАКТИКИ

ЖИТТЯ У ДОЛИНІ РІЧКИ МАЛА НЕТЕ (БЕЛЬГІЯ)

#Природа, #Натура2000, #Оселища, #Птахи

«LIFE Kleine Nete – широкомасштабне відтворення оселищ у долині р. Мала Нете» (далі – проект) – проект, який визнано одним з найкращих у номінації «Природа» за 2016-2017 роки, що підтримувалися програмою LIFE. Проект реалізовувався протягом 2011-2016 років на місцевому рівні у долині річки Мала Нете (Бельгія).

Головною метою проекту було відновлення 52 га комплексу оселищ (передбачених Додатком I Оселищної директиви, які залежали від втрати води, затоплення чи приливів/відливів прісної води), 17 га оселищ (передбачених Додатком I Оселищної директиви, з сухими, виснаженими та піщаними ґрунтами) та 3 га особливо цінних оселищ. Площа проекту використовувалася також для природоохоронної рекреації навколо міст Херенталс та Лір.

Окрім того, проект був спрямований на інтеграцію волонтерів у природоохоронне управління, інформування місцевого населення, відвідувачів та влади, розбудову нових партнерств для обміну найкращими практиками.

У рамках проекту передбачалося розроблення трьох інтегрованих планів охорони природи, які ґрунтувалися на детальній карті рослинності та польових дослідженнях, а також план охорони природи, для впровадження заходів після завершення проекту.

У рамках проекту передбачалося проведення спеціальних заходів, серед яких: моніторинг первинних результатів; купівля 40 га землі в районі, де реалізовувався проект; придбання спеціального обладнання для проведення відновлюваних робіт; будівництво проходу для риби для відновлення доступу до водного джерела; виконання польових робіт, включаючи видалення деревини та рослинності на закинутих земельних ділянках, відновлення прісноводних водойм тощо.

Результати проекту

Проект допоміг у встановленні Малої Нете як ключової території в низовинній Європі для захисту оселищ, передбачених Додатком I Оселищної директиви, а також відновлення видів, передбачених Додатком II.

Основні результати включають:

- еко-гідрологічне дослідження, що змоделювало оцінювання потенційного ефекту від конкретних гідрологічних заходів стосовно водних об'єктів та оселищ;
- купівля більшої площі земельних ділянок для відновлення оселищ у рамках проекту. 59,37 га землі придбано в рамках проекту для реалізації його цілей. Це сприяло в подальшому збільшенню площі земель за рахунок інших джерел і в кінцевому результаті площа території НАТУРА-2000 у цій місцевості збільшилася на 228 га;
- перевищення прогнозованих цілей щодо відновлення територій оселищ. У загальному 161,21 га територій було відновлено, 2,03 км штучно створених берегів рік було видалено або реорганізовано, переходи для риб побудовано, 21,55 га огорожено для випасання, закуплено необхідне обладнання;
- відновлення більш гідрологічного стану заплави ріки. Такий стан досягнуто завдяки низці заходів, зокрема успішної координації між відповідними адміністраціями та державними органами, імплементації інтегрованого управління, зменшення ризиків затоплення та збільшення біорізноманіття. Свій позитивний вплив мало поєднання заходів різних політик, наприклад, кліматичних заходів та заходів з імплементації Рамкової водної директиви.

Проект забезпечив важливі екологічні вигоди, відновивши взаємозв'язок між річкою, заплавою та їхню цілісність. Екологічна цілісність була значно покращена у зв'язку з видаленням котеджів для відпочинку і проведення вихідних та реконструкції їхніх штучних водойм. Котеджі та штучні водойми були основним джерелом дефрагментації оселищ. Проект започаткував низку ініціатив, зокрема, щодо виробництва компосту з рослинної біомаси, одержаної з пасовищ і пустирів.

Джерела:

[LIFE Kleine Nete - Large scale habitat restoration in the valley of the Kleine Nete](#)

[LIFE Kleine Nete](#)

Із запитаннями та уточненнями звертайтеся до: [Козак Зоряни](#), старшого аналітика Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля»

Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/oglyad/spetsialni-oglyady-ta-monitoryngy>

Усі права на цю публікацію належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство довкілля». На цю публікацію поширюються умови ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна Публічна Ліцензія» (CC BY-NC-SA 4.0).

